

רבקה הראל

לבית אפשטיין

1925-1976

רבקה הראל, לבית אפשטיין, נולדה ב-18/12/1925 (א' טבת התרפ"ו) בעיירה מוטלה (Motol) בפולין (היום בבלרוס) להוריה שלמה ורסיל אפשטיין, והלכה לעולמה, בגיל 50, ב-10/10/1976 (ט"ז תשרי התשל"ז), ברמת אילן/גבעת שמואל.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)

פרק 5-רבעה הראל-תוכן עניינים

- 5-4 - 5-7 בפתח הדברים:
- 5-8 מהיכן באו:
- 5-9 ציר זמן:
- 5-10 - 5-13 1925-1945:
- 5-14 - 5-18 1946-1947:
- 5-19 - 5-23 1948:
- 5-24 1949-1951:
- 5-25 - 5-26 1952:
- 5-27 - 5-28 1953-1969:
- 5-29 - 5-31 "חצב" 8200:
- 5-32 תמונות מהשנים 1951-1969:
- 5-33 - 5-34 תמונות מהשנים 1970-1976:
- 5-35 - 5-47 נספחים:
- 5-35 - 5-36 נספח א'-מחנה המעצר בעתלית:
- 5-37 - 5-39 נספח ב': "המעפיל האלמוני":
- 5-40 - 5-42 נספח ג': מידע מתקופת מלחמת העולם השנייה:
- 5-43 - 5-44 נספח ד': ראיון עם חיים ישראלי:
- 5-45 - 5-46 נספח ה': משפחת אפשטיין:
- 5-47 נספח ו': מכתב של אברהם צ'מרינסקי:
- 5-48 נספח ז': מקורות:

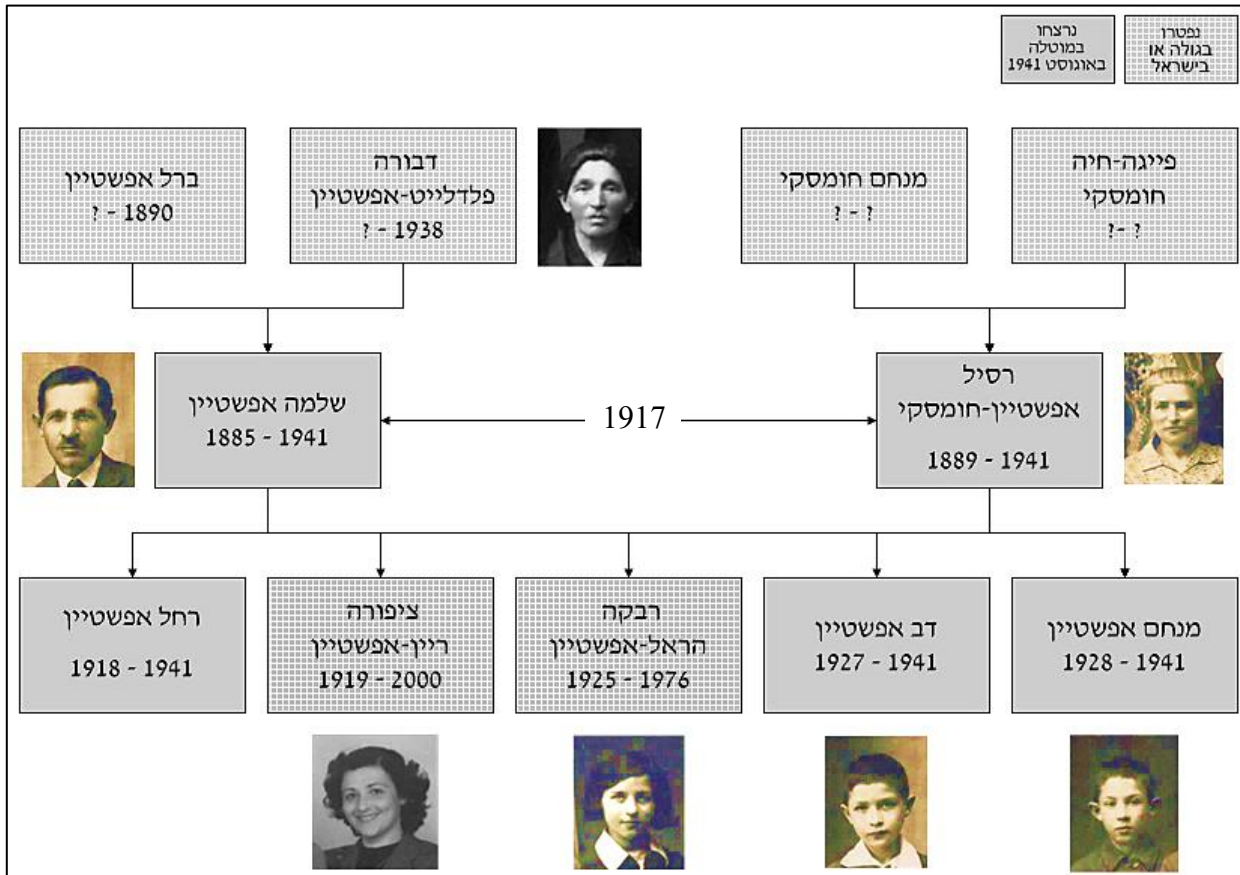

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- רבקה הראל (אפשטיין) נולדה, בעיירה מוטלה (Motol), ביום שישי ה-18/12/1925, א' טבת התרפ"ו, להוריה שלמה אפשטיין-ויסוצקי (1885-1941) ורסיל אפשטיין-חומסקי (1889-1941).

- התא המשפחתי אליו השתייכה רבקה נראה היה, באמצע שנות השלושים, כדלהלן:

- שלמה-אייזיק אפשטיין נולד בדוברוביץ'ה (Dubrovytzia) באוקראינה (Ukraine), בשנת 1885, להוריו דב (ברל) אפשטיין ודבורה אפשטיין-ויסוצקי.

- רסיל חומסקי נולדה, בשנת 1889, ב-Chomsk ב-Pולין (היום בבלרוס) כ-20 ק"מ מערבית ממוטלה. הוריה היו מנחם חומסקי ופייגה-חיה חומסקי.

- שלמה ורסיל נישאו בשנת 1917. ההערכה היא שהמשפחה עברה להתגורר במוטלה לאחר שהם נישאו. הם התגוררה ברחוב וולודיובסקי (Volodiovski). מהעדויות עולה, שהמשפחה התגוררה, בבית עץ קטן, שהיו בו 2 או 3 חדרים, בגבול בין האזור הישן לחדש בצידו המזרחי של גשר העץ.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- שלמה, עסק, בביתו, בחיתוך עורות להכנת נעליים עבור שתי חנויות בעיירה האחת של משפחת ברנר והשנייה של משפחת יושפה. הוא היה שומר מצוות ומידי פעם שימש כבעל תפילה בבית הכנסת. אשתו, רסיל, הייתה עקרת בית. היא הייתה אשה נמוכת קומה עם שערות שיבה. רסיל ושלמה היו אנשים חביבים מאד ומכניסי אורחים.

- אחת העדויות הבודדות שיש ברשותנו אודות משפחת אפשטיין מהימים בהם התגוררה בעיירה מצויה בדברים שכתב חיים ישראלי, בן העיירה, שהיה עוזר שר הביטחון במשך שנים רבות (הטקסט מצוי באתר "מוטלה שלי").

"התחנה השנייה של סבתא הייתה אצל משפחת אפשטיין שהתגוררה על מחצית הדרך בין "השטח הישן" לבין הדירה שלנו. אפשטיין עסק בתפירת נעליים ולו היו כמה ילדים. הבן הצעיר היה חבר לכתה שלי והבת הבוגרת **רבקה** שרדה אחרי המלחמה ביקרה מדי פעם אצל ההורים שלי. הייתה נשואה לאלוף משנה בצה"ל (יעקב הראל). אחרי שנים אחדות מתה מסרטן".

- על העיירה מוטלה מסופר, בספר "חורבן מוטלה", שהייתה זו עיירה קטנה שבה התגוררו לפני המלחמה (1937) 225 משפחות יהודיות ובהן 1,324 נפש. ליד העיירה זורם נהר בשם יסולדה (Jaselda). היו בעיירה שני אזורים: ה-"מרק", החלק המערבי, שתושביו היו מוותיקי העיר וה-"נישטוט", החלק המזרחי, שבו גרו המתיישבים החדשים שהיו, בדרך כלל, אנשי עמל שחיו ברמת חיים נמוכה. בעיירה היו שני רחובות ראשיים ובהם גם שני בתי כנסת.

- להלן קטע מהספר "מסה ומעש", ספרו של נשיא המדינה הראשון, חיים ויצמן, שהיה ליד העיירה מוטלה, אודות העיירה:

"עיירת מולדתי מוטול, ישבה - ואולי עודנה יושבת - על שפת נחל בחבל-הביצות הגדול התופס חלק גדול של מחוז מינסק ומחוזות סמוכים שברוסיה הלבנה; ארץ מישור, פתוחה, עגומה וחדגונית, אבל כמות שהיא בנהרותיה, יעריה ואגמיה, אין היא נטולת ציוריות... במרחב שמסביב, במאות ערים ועיירות, חיו יהודים כדרך שהיו לפני דורות רבים, איים מפוזרים בים של גויים".

- שלמה-איזיק אפשטיין-ויסוצקי, רסיל אפשטיין-חומסקי, רחל-לאה אפשטיין, דב (ברל) אפשטיין ומנחם אפשטיין נרצחו על ידי הגרמנים ועוזריהם ב-2-3/8/1941. שמו של שלמה כלול, כמייצג את המשפחה, ברשימת הנרצחים המופיעה בספר "חורבן מוטלה" (מספר "90").

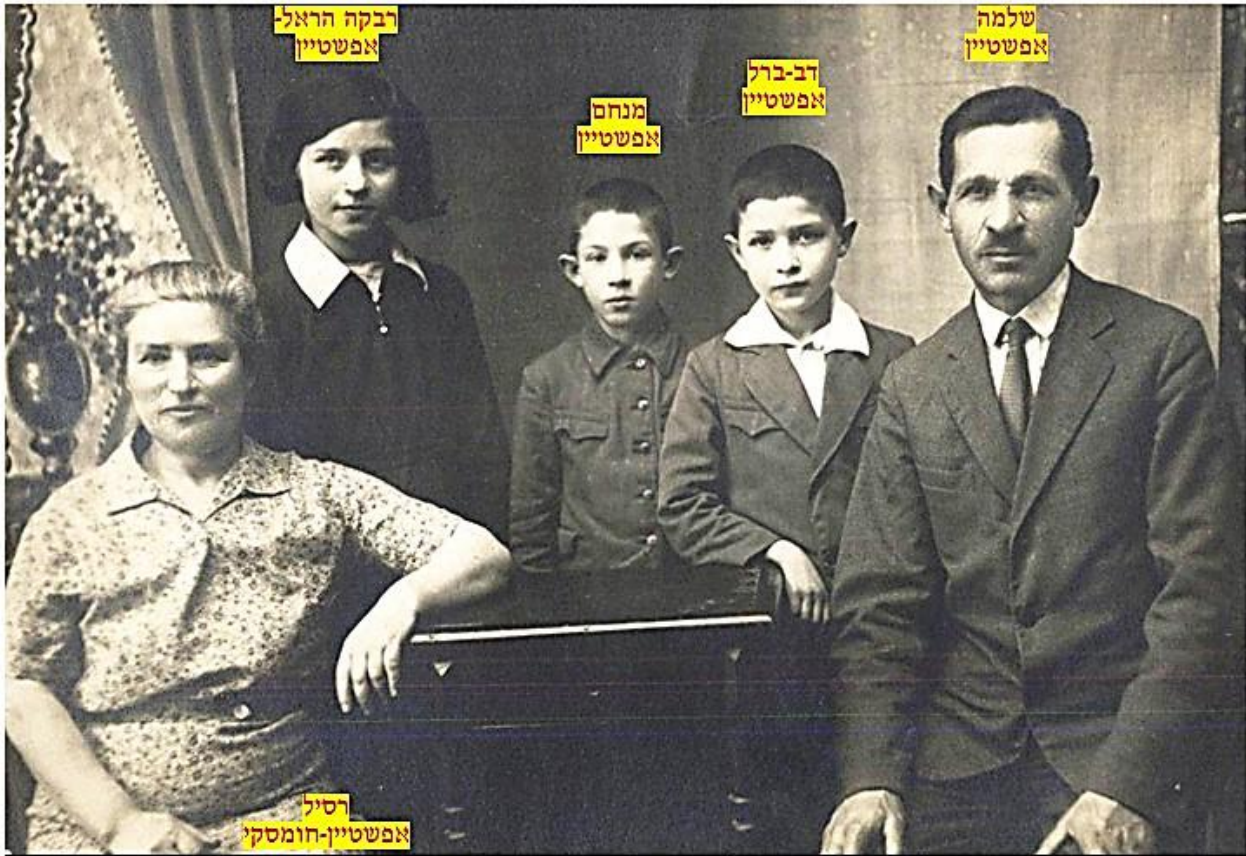
90. שלמה אפשטיין

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

- יש בידנו רק תמונה משפחתית אחת, משנת 1936, בה מופיעה רבקה הראל (אפשטיין) בחברת הוריה ואחיה הקטנים (שתי האחיות הבוגרות, רחל וציפורה {ציפורה כבר שהתה באותה העת בישראל}, אינן נראות בתמונה):

תמונה של משפחת אפשטיין משנת 1936. מימין לשמאל: שלמה אפשטיין-ויסוצקי, דב-ברל אפשטיין, מנחם אפשטיין, רסיל אפשטיין-חומסקי מהתמונה נעדרות: רחל אפשטיין, ציפורה ריין-אפשטיין

ציפורה-פייגה ריין-אפשטיין 1919-2000 נראה שב-1934, בגיל 15, שהתה בתל אביב.

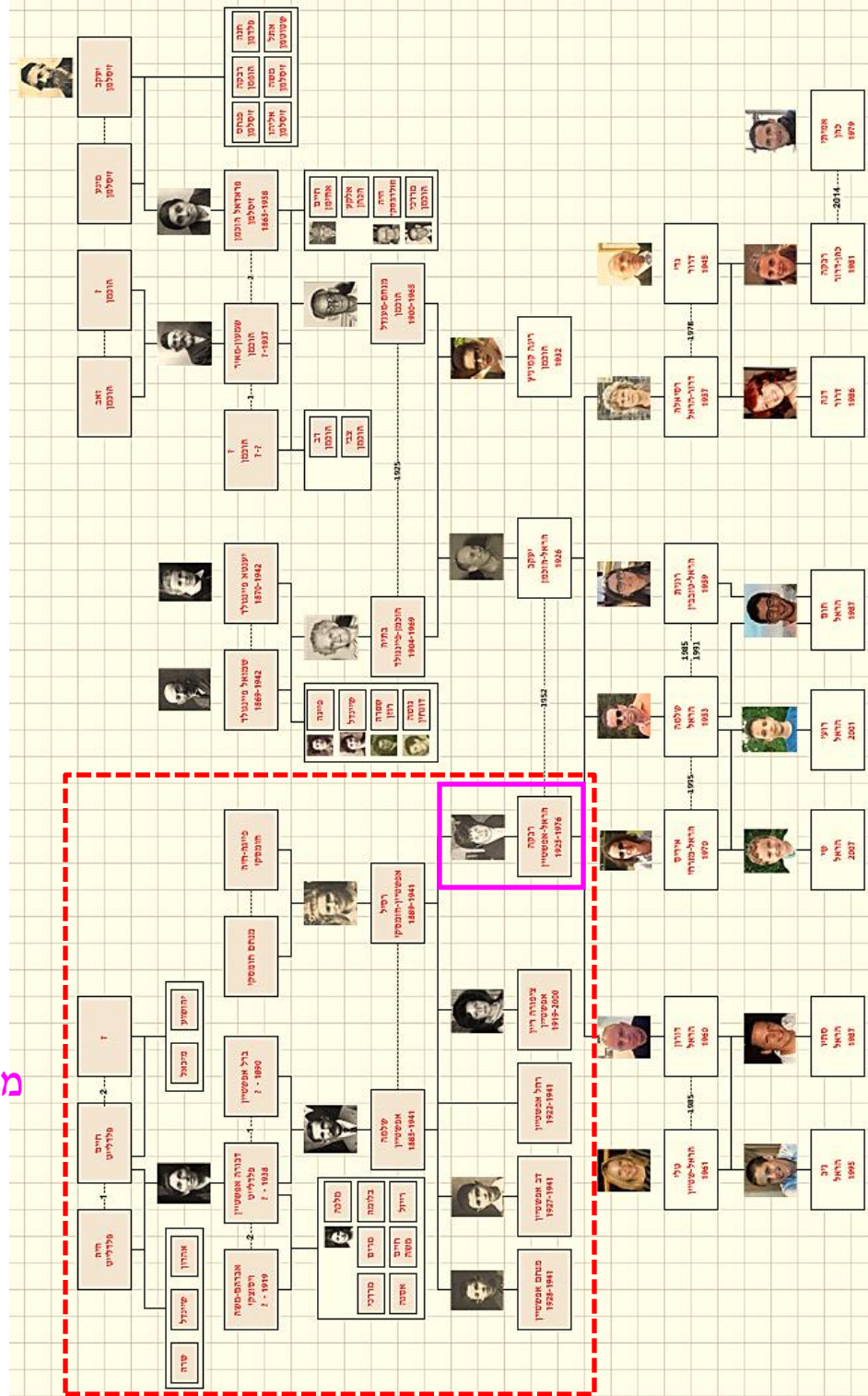

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-בפתח הדברים

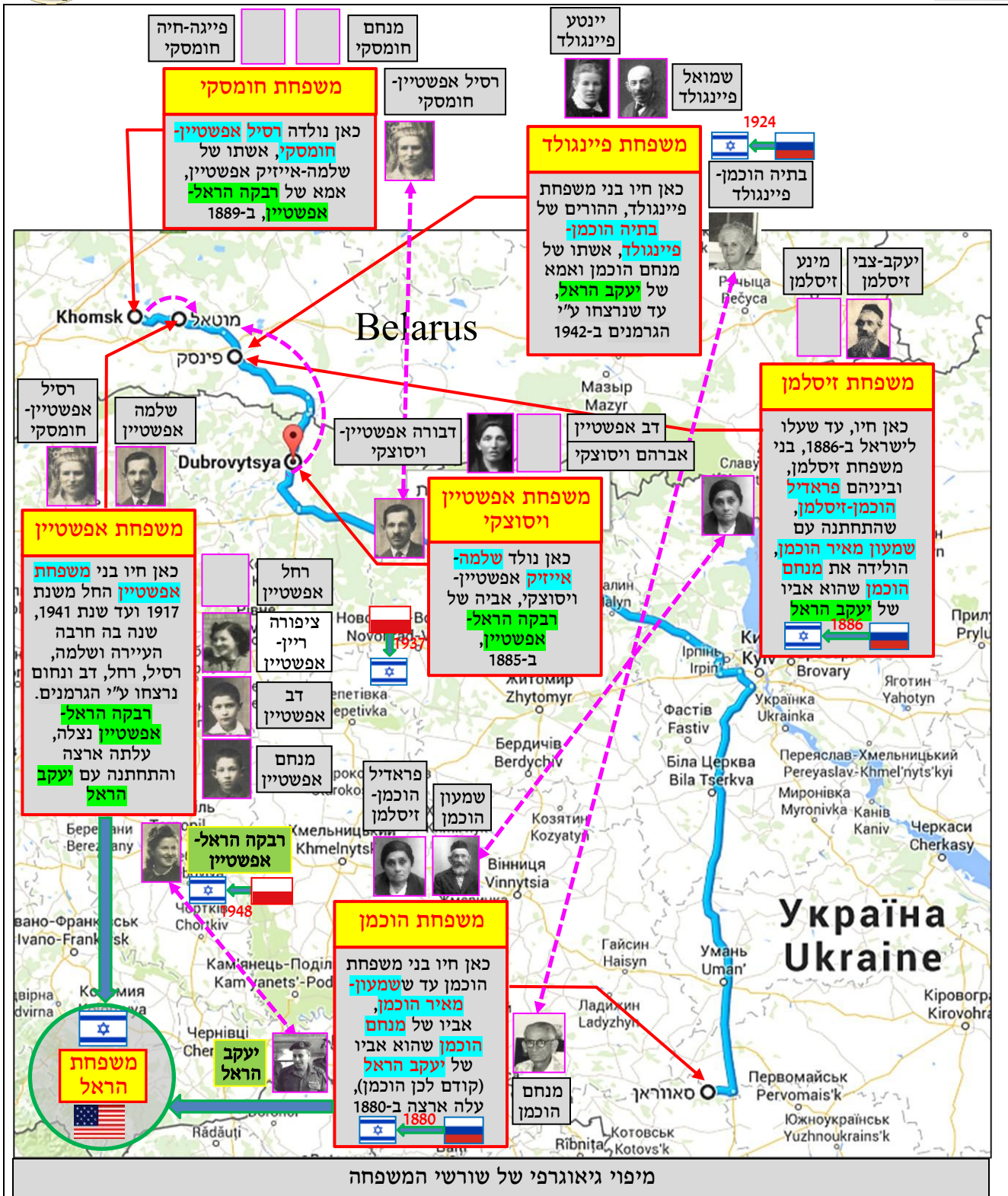
- להלן עץ משפחה של משפחת הראל ובתוכו תיאור של ענף המשפחה של משפחת אפשטיין:

משפחת אפשטיין

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-מהיכן באו ?

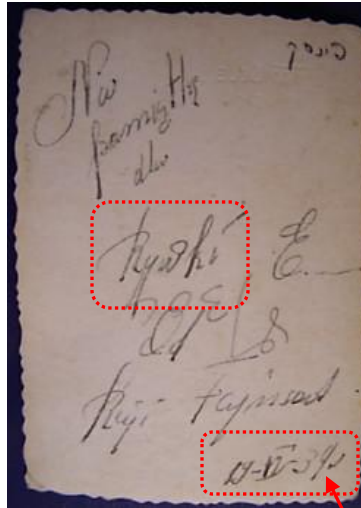

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- רבקה הראל (אפשטיין) נולדה, כאמור לעיל, במוטלה/פולין ב-18/12/1925.
 - רבקה למדה, ככל הנראה, בבית הספר העממי הפולני שבו השתלבו גם תלמידים יהודיים:

התמונה מימין זוהתה בוודאות ע"י חיים ישראלי, בשנת 2003, כתמונתה של רבקה אפשטיין.

סביר להניח שמדובר בתמונת מחזור של הכיתה של רבקה בבית הספר העממי הפולני במוטלה (אם התמונה למעלה היא משנת 1939, אז סביר להניח שהתמונה למטה צולמה שנה שניים קודם לכן, כלומר, בין השנים 1937 ל-1938).

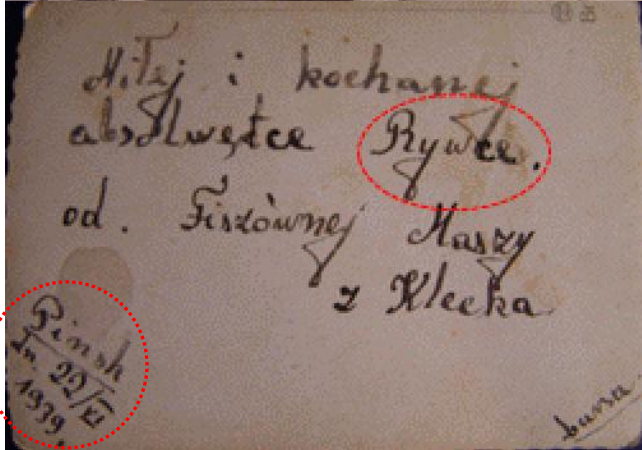

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- את לימודי התיכון עשתה רבקה בבית ספר בפינסק (העיירה מוטלה הייתה מרוחקת כ-50 ק"מ צפון מערבית מהעיר פינסק). מדובר, ככל הנראה, בבית ספר מקצועי של רשת אורט ("trade school for girls" בית הספר לימד, בין השאר, גם תפירה. ידוע לנו שרבקה עבדה, אחרי המלחמה, בוורוצלב, כתופרת.

סביר להניח שהתמונה הזו היא של רבקה וחברותיה ללימודים. הגיל של רבקה בתמונה יכול להיות בתחום של 15-16 ולפיכך התמונה יכולה להיות מהשנים 1940-1941, קודם לכיבוש הגרמני של פינסק (יולי 1941) והבריחה מזרחה לאוזבקיסטן (סמרקנד או טשקנט).

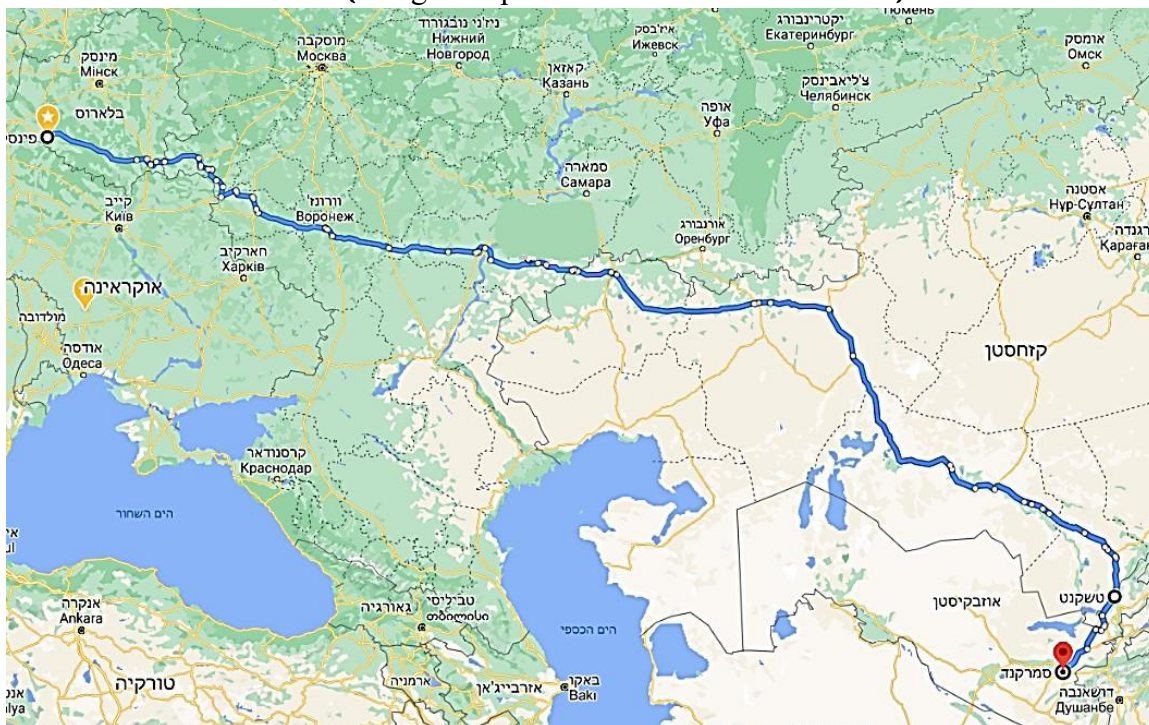
פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- על אשר עבר על רבקה במהלך שנות המלחמה ידוע מעט מאד. מ-17/9/1939 ועד 3/7/1941 היה איזור העיר פינסק והעיירה מוטלה בשליטה של ברית המועצות (בעקבות הסכם ריבנטרופ-מולוטוב מ-23/8/1939). מתיעוד היסטורי עולה שהרוסים אפשרו לבתי הספר להתקיים אולם שינו את תכניות הלימודים והחליפו את המורים היהודים-פולנים במורים יהודים-רוסים. עניין החלפת המורים מחזק את ההשערה שתפורט בהמשך והנוגעת למורה להיסטוריה. להלן מובאה מתוך מאמר של תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939-1943":

"כשבועיים לאחר הכיבוש נפתחו בתי הספר ובימים הראשונים לא חלו בהם שינויים של ממש. לאחר חודש נאסר לימוד הלשון העברית והספרות העברית, והיידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות בבתי הספר העבריים. **תכנית הלימודים שונתה לחלוטין והובאו מורים מרוסיה.** לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסר אפילו בתרגום ליידיש. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מברית המועצות. החינוך היהודי-לאומי נעקר ובבתי הספר התנהלה תעמולה אנטי-דתית."

- ב-22/6/1941 החל "מבצע ברברוסה". גרמניה פלשה לברית המועצות. היהודים, כך עולה מתיעוד ההיסטורי, החלו, לנוכח הניסיון מאשר התרחש בפולין, בניסיונות בריחה מזרחה אולם, הרוסים מנעו זאת. הצבא הגרמני הגיע לפינסק ב-4/7/1941. הסברה היא, שמורי ותלמידי בית הספר, בו למדה רבקה, הצליחו, לברוח מהעיר מזרחה, בצורה מאורגנת, והגיעו לטשקנט או לסמרקנד באוזבקיסטן יעקב וגם רחל מייק סיפרו שרבקה סיפרה להם אודות המורה להיסטוריה שסייע לה בתקופת הבריחה ואחריה (המפה היא מבית היוצר של Google Maps):

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-1925-1945

- המורה להיסטוריה הנ"ל התגייס לצבא הרוסי, או, לחליפין, רביקה הכירה, באוזבקיסטן, קצין רוסי (לפי התמונה, כנראה, קצין שריון בדרגת לוטננט) שסידר לה עבודה כטלפנית במחנה של הצבא הרוסי. מסופר גם שהנ"ל, יהא אשר יהא, נהרג, ככל הנראה, בקרב על ברלין. הייתה בינו לבין רביקה חליפת מכתבים:

שעון שהיה מותקן בטנקים רוסיים. מתנה שניתנה לרביקה ע"י קציו שריון רוסי (אולי המורה להיסטוריה שהתגייס לצבא).

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1946-1947

- על אשר עבר על רבקה בתקופה בה שהתה באוזבקיסטן לא ידוע, מלבד האמור לעיל דבר.
- אחרי המלחמה (1946) רבקה נסעה לדוברוביץ' באוקראינה ופגשה שם את משפחת פלדלייט. אם המשפחה, מלכה פלדלייט-ויסוצקי, הייתה אחותו למחצה (אמא משותפת) של שלמה, אביה של רבקה:

תמונה של רבקה שצולמה
ב-1946 בביתם של מלכה
ויצחק פלדלייט.

- במהלך שנת 1946, רבקה ביקרה גם בפּינסק:

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1946-1947

- מדוברוביץ' עברה רבקה, במהלך שנת 1946, לוורוצלב/פולין והצטרפה, ככל הנראה, לתנועת "דרור" או "קיבוץ דרור", שבמסגרתה החלה בתהליך של עלייה ארצה. במהלך השהות בוורוצלב עבדה, ככל הנראה, כתופרת:

- בראשית 1947 נסעה רבקה עם הקבוצה שלה, "קיבוץ דרור", לעיר מרסיי בצרפת.

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1947

- רבקה יצאה לארץ ישראל בספינת המעפילים "המעפיל האלמוני", שהפליגה, ב- 3/2/1947, מנמל סט (Sete), הנמצא כ-200 ק"מ ממערב למרסיי. הספינה נתפסה ע"י הבריטים ב-15/2/1947 והועברה לחיפה, אליה הגיעה ב-17/2/1947:

הספינה הפליגה מנמל סט (צרפת) ב-3 בפברואר כשעל סיפונה 794 מעפילים. שמה היה בתחילה "הגנה חירות" והוא הוסב משיקולים פוליטיים ובמקום זאת הוחלט לקרואה על שם מעפיל אשר נהרג בעימות עם הבריטים על האנייה "לנגב". ההפלגה עברה ללא קשיים מיוחדים מלבד תקלות מנוע וים סוער. ב-15 בפברואר יורטה ע"י שתי משחתות בריטיות, בסיומה של התכתשות אלימה נכנעו המעפילים, האנייה נגררה לנמל חיפה. המעפילים גורשו לקפריסין.

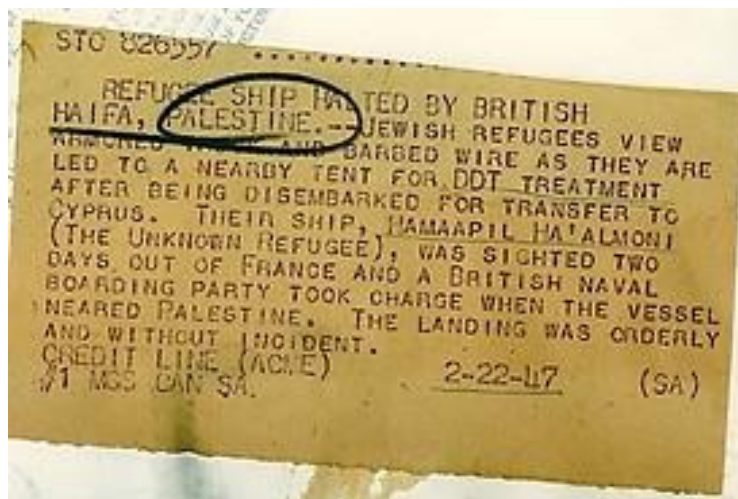

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1947

- נוסעי "המעפיל האלמוני" הועברו, לאחר מכן, למחנות המעפילים בקפריסין:

ראשיתם של מחנות המעצר

ראשיתם של המחנות בחמישה מחנות אוהלים צבאיים שהקימו הבריטים בקיץ 1946 בקראולוס, בקירבת עיר הנמל פמוסטטה. מחנות אלה כונו "מחנות הקיץ". הבריטים הניחו שהגליית המעפילים לקפריסין וכליאתם במחנות מעצר תרתיע את המעפילים ותחסל את ההעפלה, ואולם לא כך היה. ההעפלה נמשכה ועקב הגידול בדרם המעפילים שהגיע לאי, הוקמו במהלך שנת 1947 עוד שבעה מחנות נוספים של צרופי פח ואוהלים בין דיקליה וקסולוטימבו לא הרחק מהעיר לרגקה. מחנות אלה כונו "מחנות החורף". אחד מ"מחנות החורף" מחנה 65, יועד במיוחד לילדים ולבני הנוער, וזכה לכינוי "כפר הנוער". המחנות גודרו בגדרות תייל עם תאורה, זקיפים בריטים וסיוורים רגליים וממונעים השגיחו עליהם יומם ולילה. המרחק בין "מחנות הקיץ" ל"מחנות החורף" היה כ- 40 ק"מ.

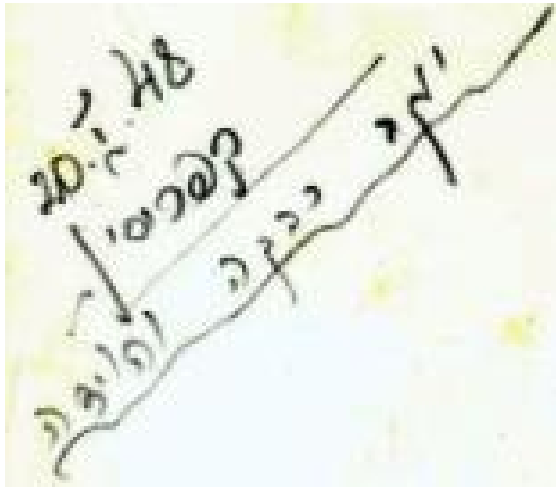

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1947

- רבקה שהתה ב-"מחנה 65":

רחל מייק

רבקה הראל

רבקה הראל

שרה אבני

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1948

- רבקה שוחררה ממחנה המעצר בקפריסין, והגיעה לארץ, באמצעות אוניית צים "קדמה", ב-16/2/1948. להלן מסמך של הסוכנות היהודית ובו פרטים על רבקה כעולה חדשה. מהמסמך עולה בברור שרבקה נכללה בין מעפילי האוניה "המעפיל האלמוני" ושהתה, לאחר שהאוניה נתפסה ע"י הבריטים, במחנה 65 בקפריסין:

FIRST passport of February quota 1948

THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
Immigration Department

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
מחלקת העליה

CERTIFICATE No. 78/1 תעודה מס' 78/1

Name: EPSTEIN RIVKA השם

Date of Birth: 18. 2. 1925 יום ההולדת

Sex: F המין

Refugee Ship: MARRIL ALMONI אנית המעפילים

Camp No. 65 מחנה מס'

Date of departure from Cyprus: 16 FEB 1948 יום היציאה מקפריסין

Signature of the Representative חתימת הנציג

Famagusta: 15 FEB 1948 פמגוסטה

- להלן מסמך של מחלקת ההגירה של ממשלת פלשתינה (א"י), מ-15/3/1948, המאשר לרבקה מעמד של מהגרת ומתיר לה להישאר בפלשתינה:

GOVERNMENT OF PALESTINE
-حكومة فلسطين- ממשלת פלשתינה (א"י)

DEPARTMENT OF MIGRATION
دائرة الهجرة מחלקת העליה וההגירה

File No. Registration Serial No. H/45106

This is to certify that EPSTEIN, Rivka, 1925.

has/have been granted permission to remain in Palestine as an immigrant under the Immigration Ordinance, 1941

15 MAR 1941

Assistant Commissioner for Migration
INSPECTOR OF PORTS
HAIFA PORT
اشهد بأن

قد صرح له/لهم بالبقاء في فلسطين كهاجر/كهاجرين بموجب قانون الهجرة لسنة ١٩٤١

194

זאת לאשור שנחנה רשות

להשאר בפלשתינה (א"י) בתור מהגר בתוקף פקודת העליה משנת 1941.

194

M/45 G.P.P. 22791-8000-15.5.45 3705 A/B.

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1948

- מתעודת העולה שהונפקה לרבעה, בעת הגיעה לארץ, עולים הפרטים הבאים:
- רבעה הגיעה לארץ מקפריסין עם האוניה "קדמה" ("קדמה" הייתה האוניה הראשונה של חברת צים. היא נרכשה בקיץ 1947. מתחילת 1948 שימשה להבאת גולי קפריסין לארץ).
- סביר להניח שלאחר שהגיעה ארצה התאכסנה אצל אחותה ציפורה, שהתגוררה ברחוב אנגל 7 בתל-אביב, משלהי שנות ה-30.

סדורו של העולה

שם המקום אליו נשלח **תל-אביב**

שם הקרובים וכתבתם **אפשטיין ציפורה**

שם הקרוב **יהודה אפשטיין**

שם האישור בקופת חולים **42649**

שייך לתנועה **צמח**

מקצוע **מורה**

תאריך **1948**

המדור לטפול בעולה ב

השם והמשפחה **אפשטיין**

הגוי **צמח**

שם האב **אפשטיין**

שם האם **אפשטיין**

הגויץ באניה **18 SEP 1948**

בתאריך **1948**

הנלוים אליו

בני המשפחה

שם וזוגה

שם הילדים

תאריך **19/3/48**

המדור לטפול בעולה **31.3 48**

(התיכה) **אפשטיין**

תאריך **1948**

אני רוצה להודות לך
על האהבה והקבלה
האחרונה לאישה.
13/11/48
יהודה אפשטיין

פרק 5-רבעה הראל (אפשטיין)-1948

להלן דף ובו רשימת העולים המתוארכת ל-15/3/1948 (מאגר המידע אודות העפלה במחנה המעפילים בעתלית). יש אי בהירות לגבי התאריך. ממסמכים אחרים עולה שרבעה הגיע לארץ 16/2/1948:

הסוכנות היהודית לא"י - מחלקת העליה
לשכת העליה תיסה

רשימת עולים שבאו לא"י

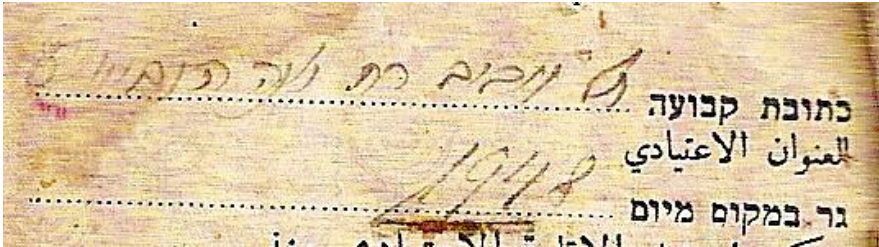
ת.ע. 33 + 3

ת.מ. 15.3.48

ס"ס סדרי	המספחה	השם	גיל	סוג	ס"ס הישיבה	הקבוצים בא"י וכתבתם	הצורה
1	ערלים	הנה	1924	ג	פרוקר		(לנב)
2	אביב	הנאמן	1917	ג	פולניה	קב' סענן	(ס.הבטאות)
3	אבוש	ייקב	1915	ג	הונגריה		(ס.הוצל)
4	אבלס	הנביה	1920	ג	פרוקר		(המעפיל)
5	אבסרריס	יאק	1917	ג	רוסיה		(טרינה)
6	אברהם	רוזה	1919	ג	"		"
7	"	מלכה	1922	ג	רוסיה		(כרינה)
8	אברהם	זלמן	1911	ג	רוסיה		(המעפיל)
9	אברהם	אניאה	1912	ג	"		"
10	אברמוביץ	אברהם	1905	ג	רוסיה		(פן קרינ)
11	אברוביץ	יעקב	1926	ג	א' סלובקיה	בר.האו"	(ד.ח.ארלוזורו)
12	אדלר	הטילדה	1922	ג	ברבניה		(המעפיל)
13	אדלר	רוזל	1928	ג	רוסיה		(ארלוזורוב)
14	אדלר	קלב	1921	ג	רוסיה	פ.כזרתי	(לנב)
15	ארלשטיין	גרשון	1912	ג	רוסיה	מסנ"י	(באולה)
16	"	בלה	1923	ג	"	"	"
17	"	טרדיכי	1947	ג	"	"	"
18	אורכפלד	נסה	1914	ג	פולניה		(ארלוזורוב)
19	ארלובסקה	רנצ	1929	ג	ארפת		(המעפיל)
20	ארלינג	ברוניה	1920	ג	פולניה		(סולדת)
21	אונגר	דורה	1925	ג	גרמניה		(לנב)
22	אופנהיים	פנחס	1920	ג	פולניה	דרור	(המעפיל)
23	"	אסתר	1920	ג	"	"	"
24	אופרמן	רנצ	1926	ג	פולניה		(המעפיל)
25	אורין	יוסף	1926	ג	רוסיה	ב.הצו"הר	(ח.ארלוז)
26	אורנסטיין	הילדה	1923	ג	"	"	"
27	אורנסטיין	אברהם	1925	ג	רוסיה	פ.מזרחי	ב' ח"א(מרינה)
28	איתרון	מוזס	1923	ג	טרוקן		(לנב)
29	איניצ'וב	איוק	1922	ג	פולניה		(המעפיל)
30	"	ליובה	1921	ג	"		"
31	אידיקמן	חנה	1927	ג	צרפת		(המעפיל)
32	אייכנבאום	יוסף	1911	ג	פולניה	אנדה	(המקוה)
33	איסרובליק	קטלין	1928	ג	הונגריה		(המעפיל)
34	אירבן	יחורד	1925	ג	פרוקר		(המעפיל)
35	איצקוביץ	גאל	1921	ג	פולניה	מסנ"י	(המעפיל)
36	"	טובה	1925	ג	"		"
37	אלטלס	אעד	1924	ג	טרוקן		(לנב)
38	אלסטר	חנה	1887	ד	רוסיה	דפת-גן, חל-יהודה	(המעפיל)
39	אלסטר	מריס	1925	ג	פולניה		(סולדת)
40	אלפרס	חנה	1898	ג	פולניה		(ארלוזורוב)
41	אלרט	אהרן	1924	ג	גרמניה	ה"א-בן-יהודה	73 (סענן)
42	אנגלנדר	לאון	1923	ג	פולניה		(ח.ארלוז)
43	"	פאולה	1925	ג	"		"
44	אונרסט	איוק	1912	ג	פולניה		"
45	"	מינדל	1923	ג	"		"
46	אוייד	יהושע	1919	ג	הונגריה	עליה הונגריה	(המעפיל)
47	אולר	עליה	1925	ג	פולניה	ק.אפיניס	(המעפיל)
48	אפשטיין	רבעה	1925	ג	פולניה	ח"א רח' אביב	(המעפיל)
49	אקלמן	חנני	1916	ג	רוסיה		(סולדת)
50	"	חנה	1920	ג	"		"
51	"	"	"	ג	"		"

לאחר זמן קצר, שכרה, ככל הנראה, דירה ברחוב יונה הנביא 6 בתל אביב:

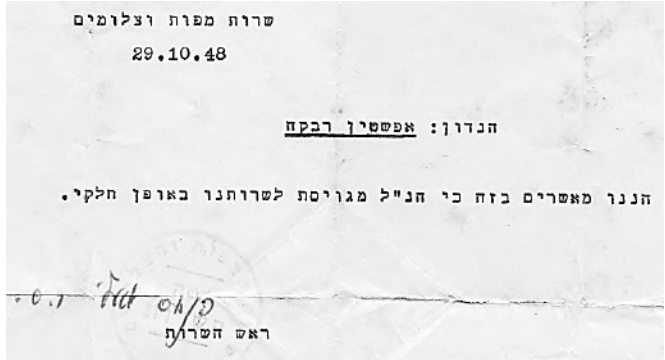
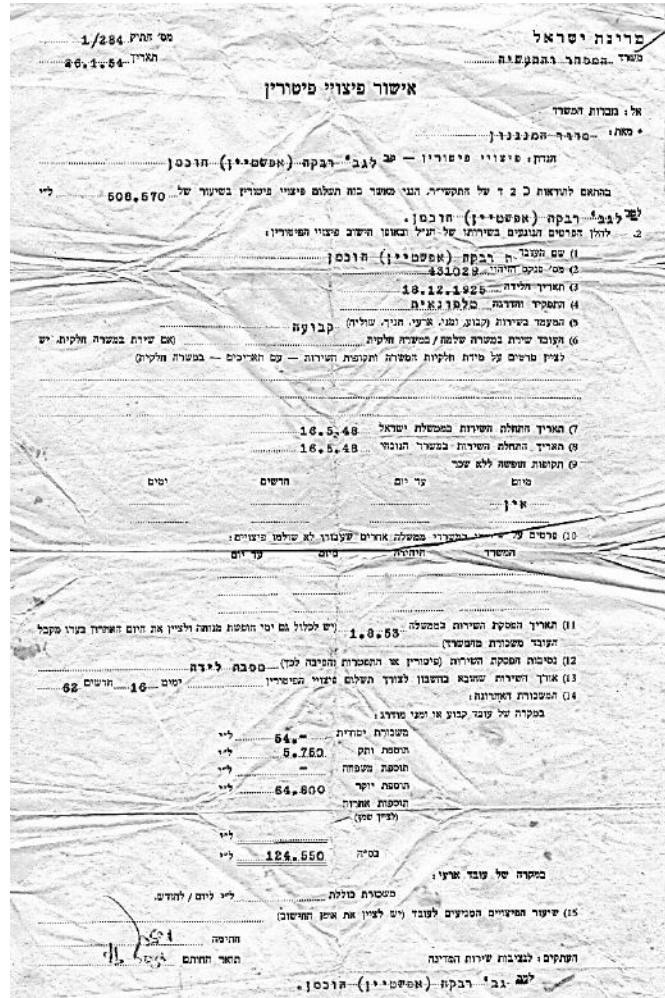

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1948

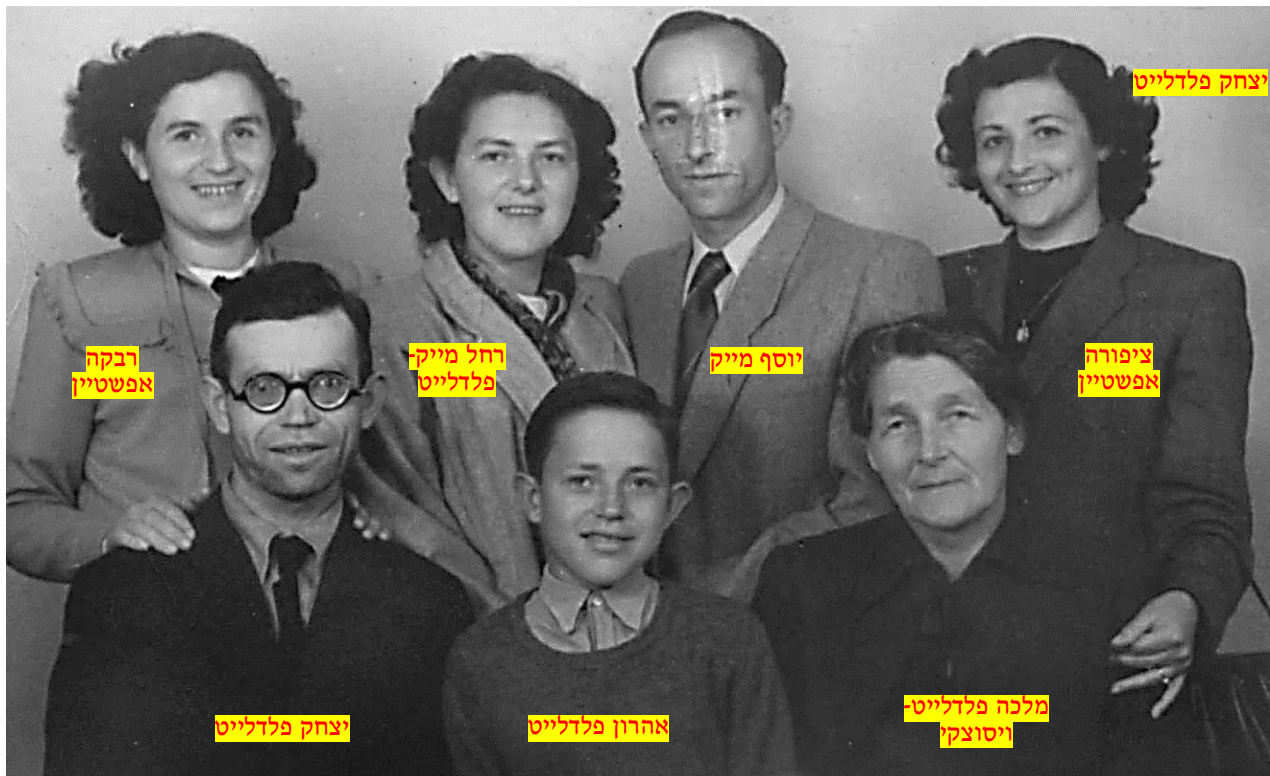

- זמן לא רב אחרי שעלתה ארצה (16/5/1948) החלה רבקה לעבוד כטלפונאית ב-"שרות מפות וצילומים" (מדובר ביחידה צבאית שהייתה, בימים ההם, חלק מאגף המבצעים של צה"ל (אג"מ). להלן קטוע מתוך ארכיון צה"ל: "....האג"מ המשיך לחלוש גם על המודיעין שהוקם ביולי 1948 וכן על השירותים הטכניים שבאפריל 1948 ששםם שונה ל"שרות מפות וצילומים"...."):

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1948

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1949-1951

- להלן תמונות של רבקה שצולמו בתל אביב בשנים 1949-1950:

- רבקה התגייסה לצה"ל (מ"א 161649) ב-26/2/1950 והשתחררה משרות, בדרגת רס"ל, ב-8/2/1953, בעקבות הריון. רבקה שירתה כמזכירה בלשכת אלוף פיקוד הדרום (משה דיין). במהלך השירות הצבאי היא פגשה את יעקב הראל (הוכמן) שהיה מ"מ קצין השלישות הפיקודי (כנראה בתחילת 1951):

מ"א	161649	מס' אישי
דגם קנה	רבקה	מס' פנימי
תאריך חניכה	26.2.50	תאריך שחרור
תאריך ספור	18.6.53	תאריך שחרור
מס' סוכה	8.2.53	מס' סוכה
מס' חפצור	277	מס' חפצור
מס' חפצור	277	מס' חפצור

הוראות

1. תורה זו ניתנה ונסבת רק לידן להחליפה בתעודה קבועה בהתאם להוראות סמנטיקה ע"י מרסום פומבי.
2. כמותהר חקבעה בהתאם לחוקים של מדינת ישראל.
3. הבק אחרית לשלמות תעודה זו.
4. רישומים בתעודה זו יקשו ע"י רשות מוסמכת לכך בלבד. אסור נק לאוסוף, לנדע או לשנות רישום כל שהוא בתעודה זו.

התאריך: 27/7/50
החתימה: [Signature]
מס' חפצור: 277
מס' חפצור: 277

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-חתונה

- רבקה אפשטיין ויעקב הוכמן נישאו ב-8/7/1952 (ט"ו בתמוז תשי"ב). להלן אשר סיפר יעקב אודות היכרותו עם רבקה והחתונה:

- "נפגשתי עם רבקה בפיקוד דרום. היא הייתה פקידה בלשכת האלוף. נקשרה ביננו שיחה באחת הפעמים שהמתנתי לפגישה עם האלוף. רבקה ספרה לי שהיא מתגוררת בת"א ליד הים. הפגישה הראשונה הייתה על שפת הים בת"א מתישהו בשנת 1950".

- "רבקה החליטה שאנחנו צרכים להתחתן.....אמא שלי, סבתא בתיה, הסתדרה עם רבקה, שהרי הם באו משתי עיירות שכנות בפולין (פינסק ומוטלה). אבא שלי, סבא מנחם, לא התעניין בעניינים מסוג זה".....

- "התחתנו ב-1952 בבית קפה בסמוך לגן החיות הישן בת"א. לאחר החתונה גרנו במגורי קצינים במחנה חצור. מאוחר יותר עברנו לגור במגורי הקצינים במחנה סראפנד. בשלהי 1953 עברנו לגור במעוז אביב".

תעודת נשואין		מס' תעודת זהות
מס' תעודת זהות	השם	תאריך הולדת
37247	רבקה אפשטיין	1925
מס' תעודת זהות	השם	תאריך הולדת
259020	יעקב הוכמן	1926
מס' תעודת זהות	השם	תאריך הולדת
259020	רבקה אפשטיין	1925
מס' תעודת זהות	השם	תאריך הולדת
259020	יעקב הוכמן	1926

החופה והנסף יתקיימו ארבע ביום ג' ט"ו תמוז תשי"ב בשעה 7:00 בקרוב בקפה צדהוות תל-אביב רח' שלמה המלך פנת שדי קוד קומה.

מזכיר: ורמון - אפשטיין ת"א רחוב ברודצנסקי 22

החופה - Ha-Tzofeh, יום תמישי 19 יוני 1952

מזכיר

הרשומים לנשואין בתל-אביב

מאר מנגלברג בן איזידור (רוק) פולין-יפו; גיזה פיקלר בת חיים (רוק) קה' רומניה-אבן יהודה. מיכאל שטיין בן עמנואל (רוק) צכ"יה-ת"א; רבקה פליי בת זלמן (רוקה) פולין-ת"א.

יעקב הוכמן בן מנחם (רוק) ת"א; רבקה אפשטיין בת שלמה (רוקה) רוסיה-ת"א.

רפאל טויב בן נחמן (רוק) פולין-ת"א; צינה נעסלו, בת אליהו לוינגר (רוקה) ת"א.

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-חתונה

רינה וחיים

גוטה ומיכאל בתיה ומנחם שפרה ואריה

פראדליק
הוכמן

בתיה ומנחם

רינה וחיים

שרה וחיים
אבני

אהרון
פלדלייט

מלכה ויצחק
פלדלייט פרומה מייק

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-1953-1960-ילדים

- ב-24/5/1953 נולד, בבית חולים "הדסה" בתל אביב, שלמה, בנם הבכור של רבקה ויעקב. שלמה קרוי על שמו של אביה של רבקה - שלמה-אייזיק אפשטיין:

משרד הבריאות
תעודת רישום לידה

מספר תעודת הלידה: 3727/53
שם הילד: שלמה
שם האם: רבקה
שם האב: יעקב
תאריך הלידה: 24.5.1953

הורים	שם	תאריך הלידה
אב	יעקב	1925
אם	רבקה	1926

המדינה: ישראל
מקום הלידה: תל-אביב

תאריך הלידה: 24.5.1953
שם האב: יעקב
שם האם: רבקה

- ב-29/3/1957 נולדה, בבית חולים "הדסה" בתל אביב, רסיאלה, בתם של רבקה ויעקב. רסיאלה קרויה על שמה של אמא של רבקה - רסיל אפשטיין-חומסקי:

מדינת ישראל
משרד הבריאות
תעודת רישום לידה

מספר תעודת הלידה: 58187

הורים	שם	תאריך הלידה
אב	יעקב	1925
אם	רבקה	1926

המדינה: ישראל
מקום הלידה: תל-אביב

תאריך הלידה: 29.3.1957
שם האב: יעקב
שם האם: רבקה

- ב-5/9/1960 נולד דורון, בנם של רבקה ויעקב. דורון קרוי על שםם של שני אחיה של רבקה - דב ונחום ואחותה - רחל (דב"י רחל"נחום).

פרק 5-רביקה הראל-תמונות משפחתיות-1957-1975

אמא, אבא, שלמה
ורסי, 1959

אבא, שלמה ורסי, 1958

אמא, שלמה ורסי, 1957

יעקב

רבקה

דורון

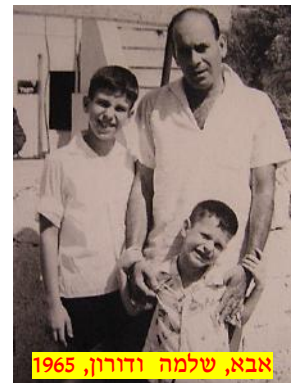
רסיאלה

שלמה

1966

אמא, שלמה, רסי ודורון,
1966

אבא, שלמה ודורון, 1965

שלמה ודורון, 1967

שלמה, רסי ודורון, 1966

יעקב

לילי

סטיב

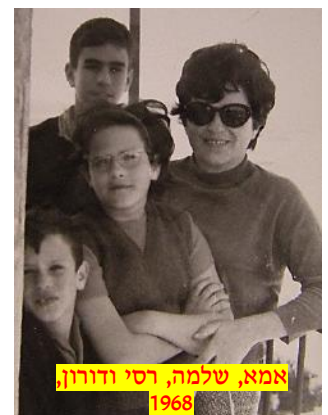
רבקה

שלמה

דורון

רסיאלה

1975

אמא, שלמה, רסי ודורון,
1968

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/"חצב"

- בין השנים 1972-1976 עבדה רבקה, כאזרחית עובדת צה"ל (אע"צ) ביחידת חיל המודיעין "חצב". על יחידה זו נאמר בוויקיפדיה:

אחת מיחידות המשנה של יחידה 8200 היא **יחידת חצב**, העוסקת באיסוף מודיעין ממקורות גלויים (אוסנינט): שידורי טלוויזיה, רדיו, עיתונות ואינטרנט.

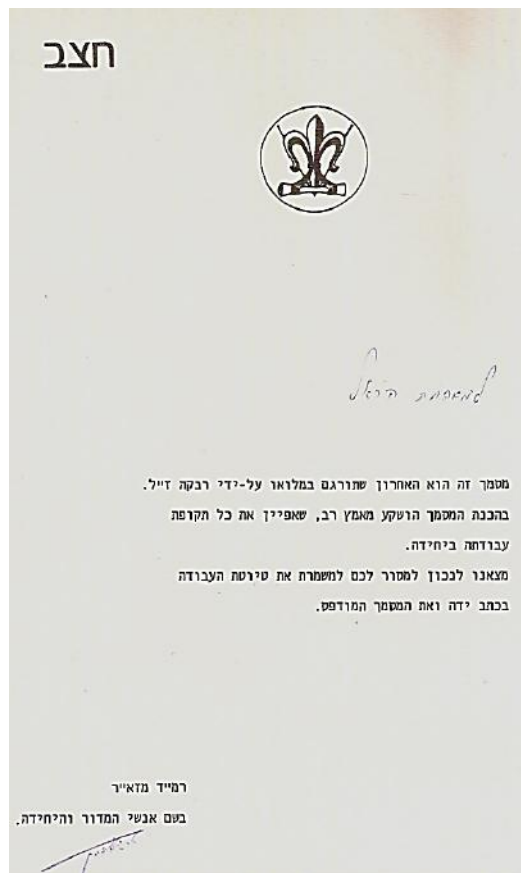
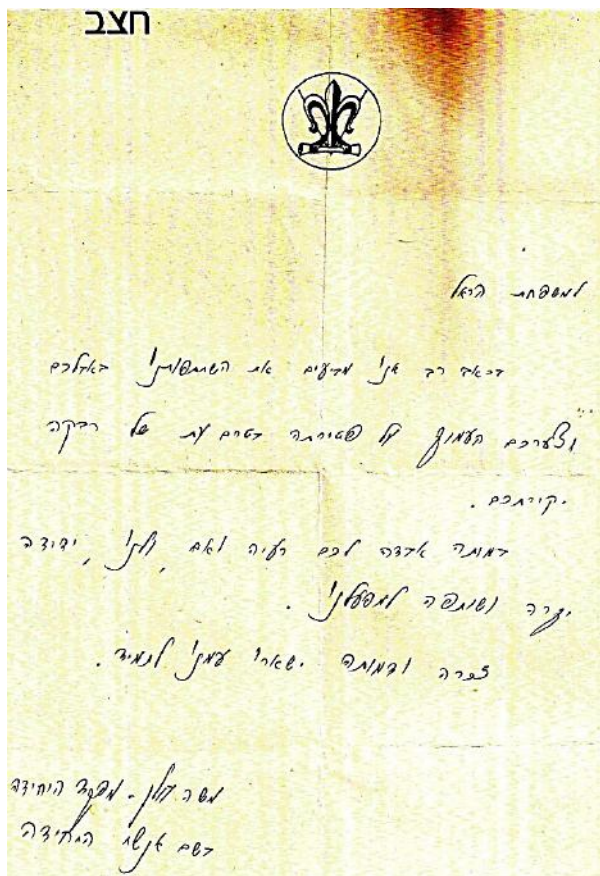
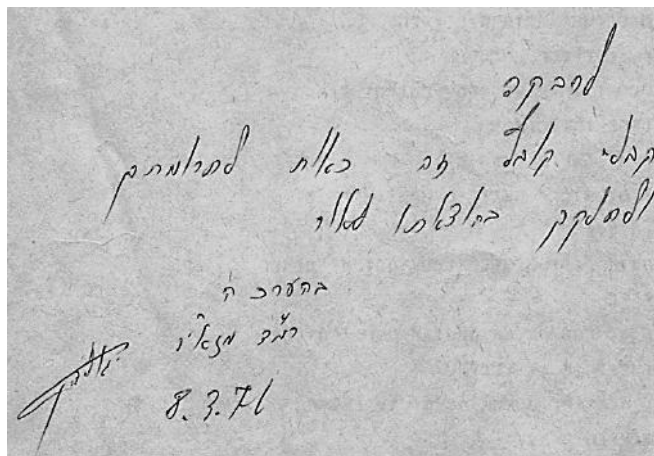
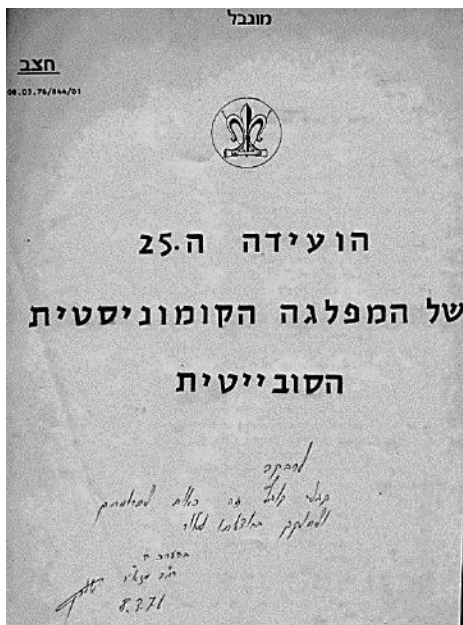
פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/"חצב"

- בין השנים 1972-1976 עבדה רבקה, כאזרחית עובדת צה"ל (אע"צ) ביחידת חיל המודיעין "חצב". על יחידה זו נאמר בוויקיפדיה:

אחת מיחידות המשנה של יחידה 8200 היא **יחידת חצב**, העוסקת באיסוף מודיעין ממקורות גלויים (אוסניט): שידורי טלוויזיה, רדיו, עיתונות ואינטרנט.

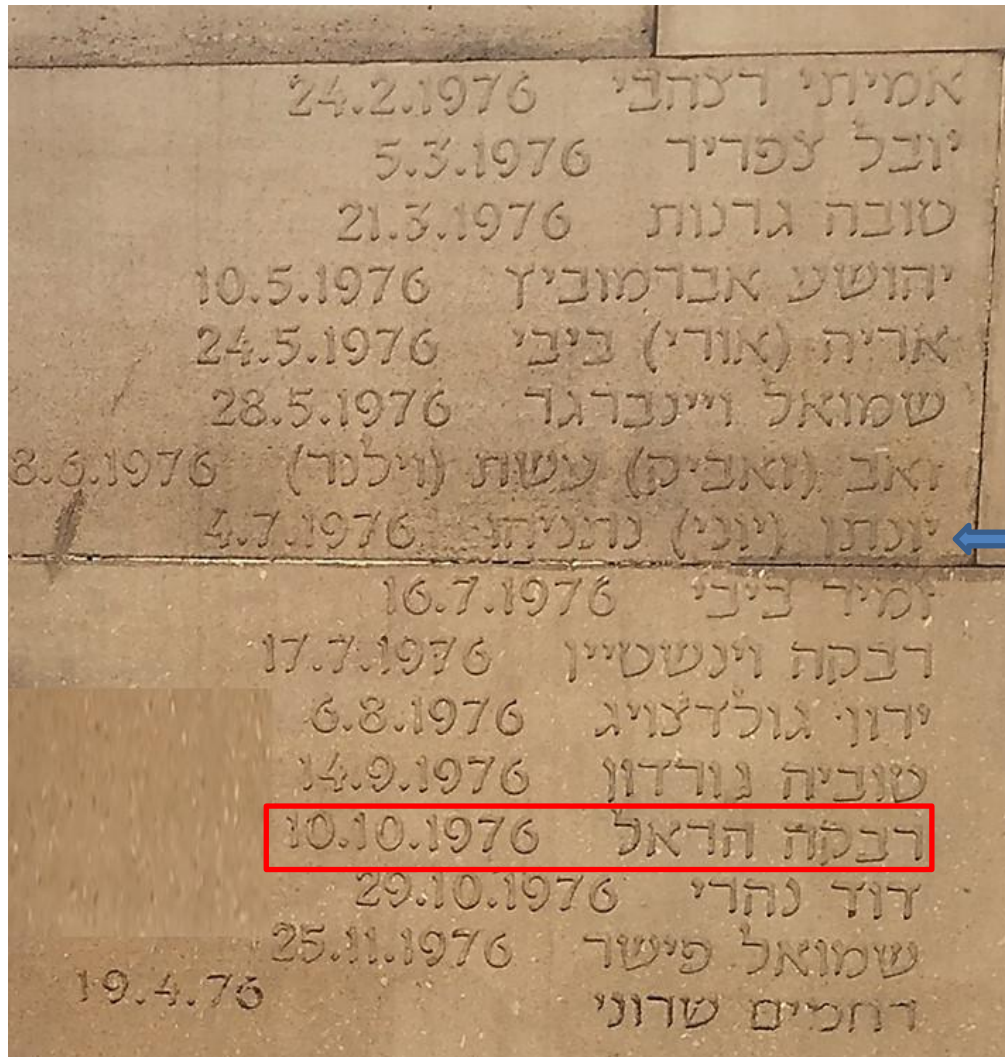

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-8200/"חצב"

- שמה של רבקה חקוק על כותל הזיכרון של אתר ההנצחה הממלכתי לחללי קהילת המודיעין:

אתר הנצחה לחללי קהילת המודיעין כביש צומת גלילות - הכפר הירוק (בסיס צבא)

פרק 5-רבקה הראל-תמונות מהשנים 1951-1969

1953

1952

1959

1958

1957

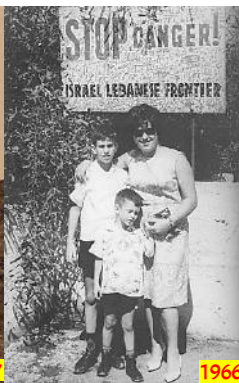
1969

1968

1967

1966

1961

פרק 5-רבקה הראל-תמונות מהשנים 1970-1976

פרק 5-רבקה הראל-תמונות מהשנים 1970-1976

1975

1975

1974

בסתיו 1976 אושפזה אמה, במחלקה הפנימית של תל השומר, לניתוח של "הוצאת אבנים מכיס המרה". מיד לאחר הניתוח הודיעו הרופאים לאבא שאמה סובלת מסרטן מתקדם שהתפשט לאיברים הפנימיים. המצב, כך נאמר לאבא, הוא "חסר תקווה" ונותרו לאמה מספר קטן של חודשי חיים. אבא החליט שהמידע לא יובא לידיעתה של אמה וקרובי המשפחה. אבא סידר שאמה תמשיך להיות מאושפזת במחלקה הפנימית ויוסבר לה שיש סיבוכים משמעותיים בעקבות הניתוח שמחייבים את המשך האשפוז. בראש השנה, אמה יצאה לחופשה מבית החולים ושהתה בבית בפעם האחרונה בחייה. בראשית חודש אוקטובר חלה הדרדרות משמעותית במצבה והיא הורדמה. ביום ראשון ה-10/10/1976 מספר דקות לפני השעה 06:00 התרחש שינוי דרמטי בקצב נשימותיה. הזקקתי את הרופאים. הרופאים אמרו לי שאמה גוססת. בקשתי מהם לבצע תהליכי החייאה ולחבר אותה למכונות החייאה סורבה בטענה שהמצב חסר תקווה והנהול במצב כזה הוא להניח לחולה לסיים את חייו. צלצלתי לאבא וביקשתי ממנו להגיע במהירות לבית החולים מאחר שיש החמרה ניכרת במצבה של אמה. בשעה 06:10 לערך קבעו הרופאים את מותה של אמה. כשאבא הגיע לבית החולים אמה כבר לא הייתה בין החיים. בפעם הראשונה בחיי ראיתי את אבא בוכה (אוקטובר 1976).

1976

משרד הפנים
وزارة الداخلية
MINISTRY OF THE INTERIOR

מדינת ישראל
دولة اسرائيل
STATE OF ISRAEL

תמצית רישום ממרשם האוכלוסין

אוקטובר 1976

נפטר	
הראל	שם המשפחה
שלמה	שם הפרטי של האב
	שם הפרטי של האם
נקבה	המין
יהודי	הלאום
	תאריך שינוי הלאום
	המצב האישי
	ארץ הלידה
	תאריך הלידה העברי
	המצב האישי
	תאריך הלידה הגרמני/ראוני
	מספר הזהות
	תאריך שינוי המצב האישי
	תאריך הלידה הגרמני/ראוני
	תאריך הלידה הגרמני/ראוני

רבקה הראל
בגד שלטה

0 04 31029 8

18 בדצמבר 1925

פרק 5-רבקה הראל (אפשטיין)-נספח א'

- את אחת הגרסאות הישנות של מסמך זה ניתן למצוא באתר של "מחנה המעצר בעתלית" (<http://www.maapilim.org.il>):

קישורים

העפלה מ/ב - המעפיל האלמוני

מחנה מעצר - קפריסין ;
קפריסין - מחנה 65, כפר הנער (מחנה חורף)

מקום לידה - מוטל, בלאחס

מקום מגורים ראשון בארץ -
תל אביב, ארץ ישראל

גלריה

רבקה בקפריסין

הראל רבקה

שם מלא: הראל רבקה
שם נעורים: אפשטיין
תאריך לידה: 18.12.1925
תאריך לידה עברי: א' טבת, תרפ"ו
שם אב: שלמה
שם האם: רסיל
תנועת נוער: דחר
אופן עליה: דרך הים
תאריך מעצר: 18.02.1947
מקום לידה: מוטל, בלאחס / Motal, Belarus
העפלה מ/ב: המעפיל האלמוני
מחנה מעצר: קפריסין, קפריסין - מחנה

תיאברת בקפריסין

20.01.1948

FIRST Passenger of February quota 1948
THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
Immigration Department

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
מחלקת העליה

CERTIFICATE No. 78/1 תעודת עליה

Name: EPSTEIN RIVKA השם
Date of Birth: 18.12.1925 יום ההולדת
Sex: F המין
Refugee Ship: MAAPIL ALMOVI אנית המעפילים
Camp No. 65 מחנה ססי
Date of departure from Cyprus: 16 FEB 1948 יום הנציגה בקפריסין
Signature of the Representative חתימת הנציג
Famiguists: 15 FEB 1948 משגיחה

הסרטיפיקט של רבקה

עם חברים בקפריסין

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח א'

ההשתלטות על האניה. תיאור

המעפיל האלמוני

שם האוניה : המעפיל האלמוני
שם מקורי: סן מיגואל, ג'ל. רונברג
מספר מעפילים: 794
גוף מארגן: המוסד לעליה ב' /
מקום יציאה : סט, צרפת / France
תאריך יציאה: 03/02/1947
מקום הגעה: נמל חיפה
תאריך הגעה: 17/02/1947
סוג אניה: אונית מעפילים

מקור שם האוניה

שמה העברי המקורי כאונית מעפילים היה "הגנה-חירות" (המצביע על קשר בין ארגוני "הפורשים" ל"הגנה"). בעקבות האירועים על אונית המעפילים "לנגב" בה נהרג מעפיל אשר בתחילה שמו לא היה ידוע, הוחלט לשנות את שם האוניה ל"המעפיל האלמוני" לזכרו.

מעפילים במחנה קפריסין - מחנה 65, כפר הנוער (מחנה חורף) | 99 תוצאות, עמוד מספר 1

- דידוביץ אברהם צבי**
 שם פרטי קודם: יוגר | מקום לידה: סלוטניה, צ'כוסלובקיה | העפלה מלב: המעפיל האלמוני
 ראה פריט <
- הראל רביקה**
 שם נעורים: אפשטיין | מקום לידה: מוסל, בלארוס | העפלה מלב: המעפיל האלמוני
 ראה פריט <
- גרשוני שמואל**
 שם משפחה קודם: טרדיקה | מקום לידה: סומשוב-מזוביצקי, פולין | העפלה מלב: המעפיל האלמוני
 ראה פריט <
- ויזן לנדאו רחל**
 מקום לידה: הונגריה | העפלה מלב: המעפיל האלמוני
 ראה פריט <

19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

קפריסין - מחנה 65, כפר הנוער (מחנה חורף)

שם מחנה: קפריסין - מחנה 65, כפר הנוער (מחנה חורף) Cyprus - Camp
סוג המחנה: מחנה מעצר בריטי
תאריך פתיחה: נובמבר, 1946
תאריך סגירה : פברואר, 1949

ספינת המעפילים "המעפיל האלמוני"

מאמר שפורסם באתר של עמותת חיל הים.

מפרט טכני

שמות קודמים	San Miguel, הגנה-חירות
שם צופן	
שנת בניה	1875
סוג כלי השייט	ספינת חופים להובלת נוסעים. עומק במים 12 רגל
תפוסה	450 טון
הנעה	פחם
מהירות	8 קשר

היסטוריה

תקציר

הספינה הפליגה מנמל סט (צרפת) ב-3 בפברואר כשעל סיפונה 794 מעפילים. שמה היה בתחילה "הגנה חירות" והוא הוסב משיקולים פוליטיים ובמקום זאת הוחלט לקוראה על שם מעפיל אשר נהרג בעימות עם הבריטים על האנייה "לנגב". ההפלגה עברה ללא קשיים מיוחדים מלבד תקלות מנוע וים סוער. ב-15 בפברואר יורטה ע"י שתי משחתות בריטיות, בסיומה של התכתשות אלימה נכנעו המעפילים, האנייה נגררה לנמל חיפה. המעפילים גורשו לקפריסין.

רכש והכנה

הרוכש	איש עסקים שוודי בשם גיליאזיס עבור המוסד לעלייה ב'.
מקום הרכישה	שוודיה
נתיב שייט לנמל ההכנה	דרך הים הצפוני לצרפת ע"י יוסלה דרור.
גילוי בריטי בשלב זה	אין גילוי בריטי בשלב זה.
צוות ההכנה	יהושע בהרב, יוסלה דרור וראובן אורן.
ארגון הספינה להעפלה	הוכשרו בספינה 870 מקומות לינה, ההכנות נמשכו מאוגוסט ועד לנובמבר 1946.

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח ב'

צוות ומלווים

מפקד הספינה	שאול ביבר – פלי"ם
מלווים נוספים	יוסלה דרור – פלי"ם והמכונאים עופר ויואלי.
גדעונים	ראובן אורן (אורנשטיין)
מכשיר קשר	RCA מתוצרת בלגיה
רב חובל	ספרדי בשם ריקרדו
צוות	12 מלחים ספרדיים

העלאת מעפילים

נמל / אזור העמסה	סט שבצרפת
יחס השלטונות	
מספר מעפילים	794
מוצא ושיוך תנועת	השומר הצעיר מהונגריה, דרור, נוחם, בית"ר דתיים וכן קבוצה ממרוקו כולם בני נוער.
מחנה המעפילים	שאטו דה לה רו שליד ליון וכן מחנה במרסיי.
דרך הגעה לאזור העמסה	במשאיות מיליון למרסיי, שם הוקם ב-2 בפברואר 1947 מחנה לקראת העלייה לספינה.
ההעלאה	
ארגון הספינה	המעפילים התארגנו על פי השתייכותם התנועתית, בהדרכת מדריכים ואחראים.

ההפלגה

תאריך ושעה	3 בפברואר 1947
נתיב ההפלגה	מסט בדרום צרפת למפרץ מול איי היריס (Hyeres) מזרחית לטולון משם למיצר מסינה, כריתים, דרומית לקפריסין בנתיב לימסול-פורט סעיד, וחופי הארץ.
אירועים בדרך	הספינה הפליגה בפברואר תחת השם "הגנה-חירות". למחרת נתגלה קלקול במנוע, ונאלצו לעגון במפרץ היריס, 15 מייל מזרחית לטולון. בדרך לכרתים הם סערו. הגיעה הוראה לשוט מדרום לקפריסין ולהגיע לחופי הארץ מכיוון דרום. ביום האחרון להפלגה הגיעה הוראה לשנות את שם הספינה למעפיל האלמוני בנימוק שארגוני ה"פורשים" התפארו בארגון עלייה משלהם ומשתמשים בשם חירות, על כן תוספת המילה הגנה הייתה מתפרשת כפעולה משותפת אתם.

פרק 5-רביקה הראל (אפשטיין)-נספח ב'

עימות עם הבריטים

ב- 14 בפברואר נתגלתה הספינה על ידי מטוס בריטי. ב- 15 בפברואר החלו ללוותה שתי משחתות.	גילוי וליווי בריטי
המעפילים התארגנו בקבוצות על פי ההשתייכות הארגונית ותודרכו להגן על ההגה, הגשר וחדר המכונות מפני השתלטות בריטית. הוחלט לשוט בשעות הלילה לכיוון תל-אביב כדי להגיע לפני שהבריטים יופיעו. כמו כן כיבו את האורות. ההוראות היו רגילות- להתנגד פסיבית.	הכנות לעימות והוראות
הבריטים תקפו בעזרת שתי משחתות, ומשחתת שלישית המתינה במרחק. הם השליכו פצצות גז והעלו חיילים על הסיפון. ההתנגדות ערכה כמחצית השעה. הבריטים הודיעו שעל הספינה לשוט לחיפה. בעיות החיילים על הסיפון התחוללו התכתשויות וכן הותזו סילוני מים. המשחתות נגחו בספינה שניסטה להתחמק.	העימות ותוצאותיו
הייתה כל זמן העימות.	תקשורת לארץ בעימות

חילוץ מלוויים

מפקד הספינה, שאול ביבר, הכין ביוזמתו אישית מקום מחבוא בטנק מים ל- 10 אנשים בספינה. הסתתרו בו הגדעוני ושבעה איש.	הוראות והכנות לחילוץ
בנמל חיפה ע"י עובדי סולל בונה בנמל, לאחר שהמעפילים הורדו.	החילוץ

תוצאות

המעפילים הועברו לספינות גירוש בריטיות בנמל חיפה והגיעו למחנה חורף 64-65 בקפריסין.	לאן הגיעו המעפילים
---	--------------------

שונות

על גשר הסיפון הוצב שלט באנגלית: "נלסון! ראה את יורשיך!"

מידע מתקופת מלחמת העולם השנייה

- להלן שני קטעים ממאמר שכתבה תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939 - 1943" (<http://lib.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=15407>):

"כשבוועיים לאחר הכיבוש נפתחו בתי הספר ובימים הראשונים לא חלו בהם שינויים של ממש. לאחר חודש נאסר לימוד הלשון העברית והספרות העברית, והידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות בבתי הספר העבריים. **תכנית הלימודים שונתה לחלוטין והובאו מורים מרוסיה.** לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסר אפילו בתרגום לידיש. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מברית המועצות. החינוך היהודי-לאומי נעקר ובבתי הספר התנהלה תעמולה אנטי-דתית."

עם התקפת הגרמנים על ברית-המועצות, ב- 22 ביוני 1941, אחזה בהלה ביהודי העיר. **הם חיפשו נתיבי בריחה, אבל לא היה מוצא.** את הרכבות מילאו חיילי הצבא הנסוג, ויתרה מזו הן שימשו מטרה להפצצות האויב. כלי רכב אחרים לא היו. היו שיצאו ברגל לכיוון לוניניץ (Luniniec) הנמצאת 65 קילומטר ממזרח לפינסק), אולם בדרך עיכבו אותם חיילים סובייטים והחזירו אותם העירה. ב- 4 ביולי 1941 לפנות ערב הגיעו ראשוני חיל החלוץ הגרמני אל שערי העיר פינסק.

- להלן קטע מתוך הספר "פינסק-ספר עדות וזיכרון לקהילת פינסק-קארלין" (<http://yizkor.nypl.org/index.php?id=2882>):

בסקודת השלטונות נפתחו בתי-הספר כשבועיים לאחר הכיבוש. הוכרו כי הלימוד יינתן חינום. המורים הככו אפוא לעובדי הממשלה או העירייה. בסברעות הראשונים ללימודים לא חלו בבתי-הספר שינויים יסודיים. בבתי-הספר העבריים היו הלימודים בשפה העברית. אלא שבגימנסיה "הרבנות" הונהג לימוד אוקראינית, וכעבור זמן-מה הוחלפה האוקראינית **נית בבלורוסית. להיראת לשונות אלה באו מורים יהודים מרוסיה.** שינויים אלה היו כרוכים כנראה בשאלה. לאיוו רפיבליקה סובייטית תסופח העיר, לרפיבליקה האוקראינית או לרפיבליקה הבלורוסית. אולם לא עבר אלא כחודש ימים ונגזרה גזרה על העברית וספרותה. וידיש נקבעה כשפת ההוראה לכל המקצועות. הכנית הלימודים שונתה לחלוטין. לימוד התנ"ך ויצירותיהם של המשוררים והסופרים העבריים הלאומיים נאסרו אפילו בתרגום יידישאי. כל ספרי הלימוד הוחלפו בספרי לימוד שהובאו מרוסיה הסיבירית. ובכתיב היידישאי שהונהג שם. מלימוד ההיסטוריה היהודית הוצאו כנראה לגמרי תקופת המקרא ותקופת בית שני. המשגה והתלמוד, כדי לעקור מן הלב את הדת ואת הקשר של עם ישראל לארצו, ואת הציונות. לשם כך הופסק גם לימוד הגיאוגרפיה של ארץ-ישראל. החינוך היהודי-הלאומי נעקר, והמורים החדשים, שבאו כתוספת למורים הקודמים, ניהלו תעמולה אנטי-דתית. באותה שנה כבר לא נחוג חג החנוכה

- להלן קטע מתוך ויקיפדיה המאשר שהייתה בריחה של יהודים מפולין לאוזבקיסטן:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA_%D7%90%D7%95%D7%96%D7%91%D7%A7%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%9F

בניגוד ליהודים הבוכרים רוב יהודי אוזבקיסטן היו, ועודם כיום, יהודים אשכנזים. יהודים אלה הגיעו לאוזבקיסטן מאירופה עוד בתחילת המאה ה-20, אולם רובם ברחו אליה בתקופת מלחמת העולם השנייה מפני הכיבוש הגרמני. באותה העת אוזבקיסטן פתחה את שעריה ליהודים רבים והייתה להם למקלט (לעיר טשקנט, בירת אוזבקיסטן, יש כינוי "עיר הלחם"). יהודים אלו תרמו רבות לכלכלת אוזבקיסטן בכך שהם לימדו את האוכלוסייה המקומית את מקצועות העיסוק שלהם כגון חייטות, אריגה, עיבוד עורות חקלאות ועוד.

<http://www.e-mago.co.il/editor/history-1480.htm>

טשקנט עיר הלחם - עקורים במלחמת העולם השנייה

".....ימי מלחמת העולם השנייה במרכז אסיה מתאפיינים כתקופה של שואה וגבורה כאחת. חמש המדינות המוסלמיות של מרכז אסיה: אוזבקיסטן, טג'יקיסטן, טורקמניסטן, קזחסטן ו-קירגיסטן, שהיו חלק מ-ברית המועצות, נתנו מקלט לעקורים מפני הקלגסים הנאצים שהתקדמו מזרחה. בין השנים 1941 – 1943 זרמו למרכז אסיה המוסלמית מאות אלפי עקורים ואולי יותר, שנסו מאימי המלחמה וההשמדה הטוטלית שעשו הנאצים ועושי דברם. רבים מן העקורים היו יהודים, שנמלטו מרוסיה, מאוקראינה, מפולין, מהמדינות הבלטיות ועוד. הם האמינו כי הנאצים לא יגיעו למזרח.....".

- להלן קטע מתוך ויקיפדיה המאשר שהייתה בריחה של יהודים מפולין לאוזבקיסטן:

http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA_%D7%90%D7%95%D7%96%D7%91%D7%A7%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%9F

בניגוד ליהודים הבוכרים רוב יהודי אוזבקיסטן היו, ועודם כיום, יהודים אשכנזים. יהודים אלה הגיעו לאוזבקיסטן מאירופה עוד בתחילת המאה ה-20, אולם רובם ברחו אליה בתקופת מלחמת העולם השנייה מפני הכיבוש הגרמני. באותה העת אוזבקיסטן פתחה את שעריה ליהודים רבים והייתה להם למקלט (לעיר טשקנט, בירת אוזבקיסטן, יש כינוי "עיר הלחם"). יהודים אלו תרמו רבות לכלכלת אוזבקיסטן בכך שהם לימדו את האוכלוסייה המקומית את מקצועות העיסוק שלהם כגון חייטות, אריגה, עיבוד עורות חקלאות ועוד.

<http://www.e-mago.co.il/editor/history-1480.htm>

טשקנט עיר הלחם - עקורים במלחמת העולם השנייה

".....ימי מלחמת העולם השנייה במרכז אסיה מתאפיינים כתקופה של שואה וגבורה כאחת. חמש המדינות המוסלמיות של מרכז אסיה: אוזבקיסטן, טג'יקיסטן, טורקמניסטן, קזחסטן ו-קירגיסטן, שהיו חלק מ-ברית המועצות, נתנו מקלט לעקורים מפני הקלגסים הנאצים שהתקדמו מזרחה. בין השנים 1941 – 1943 זרמו למרכז אסיה המוסלמית מאות אלפי עקורים ואולי יותר, שנסו מאימי המלחמה וההשמדה הטוטלית שעשו הנאצים ועושי דברם. רבים מן העקורים היו יהודים, שנמלטו מרוסיה, מאוקראינה, מפולין, מהמדינות הבלטיות ועוד. הם האמינו כי הנאצים לא יגיעו למזרח.....".

סיכום הראיון עם חיים ישראל הראיון נערך בביתו ברעננה ב-12/1/2003

- חיים ישראל, לפני גוטינסקי, נולד ב-1927 במוטלה. בעיירה התגוררו גם הורי אביו והורי אמו. סבו מצד אביו היה בעליה של חוות ויגודה. משפחת גוטינסקי, שהייתה בעלת ממון, גורשה ממוטלה ע"י הרוסים בקיץ 1941 זמן קצר לפני שהעיירה נכבשה ע"י הגרמנים.

- בראשיתו של הראיון התבקש חיים לזהות שתי תמונות שהוצגו לו והוא זיהה אותן כמפורט להלן:

רבקה אפשטיין

שלמה אפשטיין

- חיים סיפר שהקשר שלו למשפחת אפשטיין היה דרך דב (ברל) אפשטיין שלמד איתו באותה כיתה בבית ספר יסודי בעיירה. חיים זוכר היטב את אבי המשפחה, שלמה, שהיה רצען ואת אם המשפחה, רסיל, שהייתה עקרת בית. חיים זוכר גם את מנחם האח הצעיר שאיתו לא היה לו קשר. חיים ציין שלפי מיטב זכרונו לא הייתה אחות נוספת (סביר להניח שחיים לא הכיר את האחות הגדולה, רחל, שהייתה מבוגרת ממנו ב-9 שנים) מעבר לזו שעלתה לארץ (ציפורה).

- חיים סיפר שהייתה קירבה משפחתית כלשהי בין סבתא לאה (האמא של אמא שלו) ובין רסיל אשתו של שלמה. חיים זוכר שכאשר היה מלווה את סבתו לביקור אצל הוריו בצד החדש של העיירה הייתה כמעט תמיד עושה שתי חניות מנוחה, אחת מהן בביתה של משפחת אפשטיין.

- בעיירה מוטלה היה רחוב ראשי אחד ארוך מאד. את העיירה חצה ערוץ נחל שמעליו היה גשר עץ. החלק המערבי של העיירה היה מיושב בוותיקי העיירה, ואילו החלק המזרחי היה מיושב בתושבים חדשים. משפחת אפשטיין התגוררה בגבול בין האזור הישן לחדש בצידו המזרחי של גשר העץ. המשפחה גרה בבית עץ קטן שהיו בו 2 או 3 חדרים.

נספח ד'-ראיון עם חיים ישראלי

- אבי המשפחה שלמה עסק, בביתו, בחיתוך עורות להכנת נעליים עבור שתי חנויות בעיירה האחת של משפחת ברנר והשנייה של משפחת יושפה. שלמה היה שומר מצוות ומידי פעם שימש כבעל תפילה בבית הכנסת. אשתו, רסיל, הייתה עקרת בית. היא הייתה אשה נמוכת קומה עם שערות שיבה. חיים זוכר את רסיל ושלמה כאנשים חביבים מאד ומכניסי אורחים. רבקה הראל-אפשטיין ז"ל הייתה דומה לאמה, רסיל, במיוחד הוא זוכר שעניניה היו כעיני אמה.

קטע ממאמר שכתב חיים ישראלי
ופורסם באתר "מוטלה שלי"

mymotele.com/people_story.asp

"התחנה השנייה של סבתא הייתה אצל משפחת אפשטיין שהתגוררה על מחצית הדרך בין "השטח הישן" לבין הדירה שלנו. אפשטיין עסק בתפירת נעליים ולו היו כמה ילדים. הבן הצעיר היה חבר לכיתה שלי והבת הבוגרת רבקה שרדה אחרי המלחמה וביקרה מדי פעם אצל ההורים שלי. רבקה נשואה לאלוף משנה בצה"ל. אחרי שנים אחדות מתה מסרטן".

נספח ה'-משפחת אפשטיין

- רבקה הראל-אפשטיין, כפי ששמה מעיד עליה, נולדה להוריה שלמה ורסיל אפשטיין.
- משפחת אפשטיין התגוררה בעיירה מוטלה (Motol) בפולין (היום בבלארוס). על העיירה מסופר באתר "מוטלה שלי" שהייתה עיירה קטנה שבה התגוררו לפני המלחמה (בשנת 1937) 1,534 יהודים. מרשימת הנרצחים עולה שנספו בעיירה כ-1,400 יהודים.
- ממאגרי המידע של "יד ושם" עולה שבעיירה מוטלה חיו, לפני המלחמה ו/או במהלכה, מלבד בני משפחתו של שלמה אפשטיין, עוד תושבים שנשאו את שם המשפחה אפשטיין (משה אפשטיין {יליד 1877}, מלכאל אפשטיין {1905}, חנה אפשטיין {1897} ומניה אפשטיין {1914}).
- שלמה-אייזיק אפשטיין נולד בדוברוביץ' (Dubrovitsya) באוקראינה (Ukraine) בשנת 1885. שם הוריו דב (ברל) אפשטיין ודבורה אפשטיין-ויסוצקי.
- שלמה עבר להתגורר במוטלה, ברחוב Volodiovski ("דף עד" של ציפורה ריין), בעקבות נישואיו לרסיל חומסקי שנערכו, ככל הנראה, בשנת 1917.
- רסיל חומסקי נולדה בשנת 1889 ב-Chomsk בפולין (היום בבלרוס) כ-20 ק"מ מערבית ממוטלה. הוריה היו מנחם חומסקי ופייגה-חיייה חומסקי.
- שלמה-אייזיק אפשטיין, רסיל אפשטיין-חומסקי, רחל-לאה אפשטיין, דב (ברל) אפשטיין ומנחם אפשטיין נרצחו על ידי הגרמנים ועוזריהם ב-2-3/8/1941 (שמו של שלמה כלול, כמייצג את המשפחה, ברשימת הנרצחים המופיעה בספר "חורבן מוטלה" (מספר "90").

תמונה של משפחת אפשטיין משנת 1921. מימין לשמאל: שמעון פלדלייט (אח של יצחק פלדלייט), שלמה אפשטיין-ויסוצקי, מלכה פלדלייט-ויסוצקי, יצחק פלדלייט, דבורה אפשטיין-ויסוצקי (אמא של שלמה אפשטיין), חיייה-רייזל (טייבלה) ויסוצקי

נספח ה'-משפחת אפשטיין

- דבורה ויסוצקי-אפשטיין נפטרה בשנת 1938. בעלה הראשון, דב, (אביו של שלמה אפשטיין) נפטר ב-1890. בעלה השני היה אברהם-משה ויסוצקי שנפטר ב-1919.
- רסיל אפשטיין ובנותיה הבוגרות, רחל (1918) וציפורה (1919), לא נראות בתמונה ההערכה היא שהתמונה צולמה בעת ביקור שערך שלמה אצל אימו בדוברוביץ' ואז הצטלם עמה ועם אחיותיו למחצה, גיסו ואחיו של גיסו.
- מלכה ויסוצקי-אפשטיין ("דודה מלכה") נולדה ב-1896 ונפטרה ב-1992. בתמונה היא נראית לצידו של בעלה, יצחק פלדלייט.

(פרוט אודות משפחת אפשטיין מופיע בפרק 3 של המסמך: "משפחת הראל-פרוייקט שורשים")

נספח ו'-מכתב של אברהם צ'מרינסקי

7.10.2013

כאשון אצ"ן

אכבוד לשמיה הרב - לשון רק.

קראתי את מכתבך בנושא אישור מיזם אודות
צנצ'ה המשחה ואין השתייכה אימק -
דקרה דראם-אובשטיין ל"א.

כא יהודי מוסא דואמנו באוכלויה ל"א הנאצים
דגמנים ואולריהם קצוים- ימחשם-

סו ימים לפני שהנאצים בקשו את מוסא שחיה

תחת מטרי רוס' - לשחיו חזק ממלכותי

צ'מרינסקי מרצבי ואסטר אגם חזק ממשחת

גאונסקי וזקק אמנה זקורה בסובירי- היסודי

אוגני חודש וחצי בקפיוצוג מבא צי ארבעה

למחנה - חזק מארצו צפונה בגרוק אגם מקורו

ולה ק"ה ממשל שצו אנטיסמיני- חזק מהמלכותה

דופים שלי אגם אותי - אנפטר- בארץ ל"א

אני הייתי אוב קין- כל עני קשה לי זגג זק

תלוקה בנושא שקיקלת- היום אנני קן 87-

ואני מודה אסאיהים שנתן לי אפשוג עהק"ב

מלפחה זתפאור.

אני מתצב קפניק שלט וכוהתי אשלוך זק

בנושא דחלוק והסניג' אל אומק דקרה דראם-אובשטיין ל"א.

בכבוד רק

צ'מרינסקי אברהם

נספח ז'-מקורות

- דברים שכתב חיים ישראלי והם מופיעים באתר האינטרנט "מוטלה שלי".
- הספר "מסה ומעש", שכתב נשיא המדינה הראשון, חיים וייצמן, שהיה יליד העיירה מוטלה.
- ראיון עם חיים ישראלי משנת 2003.
- ראיון עם רחל מייק משנת 2001.
- מאמר שכתבה תקוה פתל-כנעני בנושא "יהודי פינסק לאור תיעוד ארכיוני מהשנים 1939-1943".

האחר האיוורורו וול נמוחה חיל הנה

7.10.2013

באטון אציון

ס -

ה - אכבוד לשמך הראש - אטום רק.

י לחללי קהילת המודיעין.

ה - קבלתי את מכתבך בנושא אישור מידע אודות

תצלום המשפחה ואינו השתייך אישך -

רק קרה כראש-אופשטיין ל"ל -

כא יחזי מנחה מושמחן האוכלויה אצי הנאצים

קצמנים ואולריהם תצויים - ימחלם -

סו ימים עשני שדנאצים בקשו את מנחה שחיה

תחת משטר רוס' - לשחח - חשך ממלכתה

למניצקי מדיני ואטור אגם חשך ממשמת

אטנסקי יצקו למנה אדובר גיסובירי היטלר

אוגני חודש אחל בקניצוג מבא צד ארעאני.

למחנה - חשך מאתני. צפתי בדורק אגם מקו.

ולה פיה מנח שלצו אגלסוני. חשך ממלכתה

קונים שלי אגם אחי - אפסתי באור לל

אני הייג אב קין-כל זמן קשה לי אגם לק

תלודד בנושא שדיקלת - הונם אגני בן 87-

ואני מודה אסארהים שנתן לי אפסלוג עדיק

מלפחה זתפאור.

אני מתעצב קפניק גליו וכלתי אפסלוג לק

בנושא קמלוד והטני אט אמתק רקקה כראש-אופשטיין ל"ל.

בכבוד רק

למניצקי אדריה